

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Oslo, 27/2-07

Innspill til Lavutslippsutvalgets "Et klimavennlig Norge".

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til "Et klimavennlig Norge". Oikos – Økologisk Landslag er interesseorganisasjonen for økologisk mat og landbruk i Norge. Vi har p.t. 1800 medlemmer, 8 regionlag og ca 25 lokallag spredt over hele landet. Innspillet vårt er bygget på vårt tidligere innspill til sektorvise klimahandlingsplaner – jordbruk, gitt på åpent møte 23. november 2006. Vi har også hatt dokumentet "Et klimavennlig Norge" på høring i organisjonen.

Da våre innspill allerede er gitt angående sektorvise klimahandlingsplaner under sektor jordbruk, benytter vi nå muligheten til å legge ved vårt innspill fra den gang i sin helhet skriftlig. Momentene under kan derfor regnes som nye tilleggsmomenter, og må sees i sammenheng med vedlagte dokument.

Sammenheng mellom driftsmåte og klimautslipp

Økologisk landbruk har større krav til tilpasset dyretetthet i forhold til areal- og fôrgrunnlag. Store produksjonsbestander fôret opp på importert kraftfôr er ikke mulig innen økologisk landbruk både i forhold til regelverk og økonomi. I praksis vil økologisk produksjon bety færre dyr, og et spredningsareal av gjødsel som er bedre tilpasset arealene. At fôrgrunnlaget i hovedsak skal stamme fra gårdens egne ressurser, bidrar også til mindre transport av fôr og andre innsatsmidler.

Petersen et al. (2006), fant at N₂O-utslippene økte med økende nitrogen-intensitet, og at utslippene derfor var lavere ved økologisk driftsform enn ved konvensjonell driftsform.

Lagring av husdyrgjødsel

En stor del av utslippene av metan fra husdyrbesetninger er forbundet med fordøyelse og ikke gjødsellagring, og det mest effektive tiltaket her vil altså være å legge til rette for et landbruk som har mer tilpasset husdyrantall i forhold til areal.

Oppsamling av metan fra husdyrgjødsel, slik foreslått av Lavutslippsutvalget, er vi skeptiske til vil være ressurseffektivt og nyttig. En undersøkelse fra Tyskland viser at brukene må være på minst 1 000 dekar for at biogass-anlegg skal lønne seg (Weiske et al., 2006). Det frigjøres dessuten mest metan i varmt vær/høye temperaturer, og i Norge vil dette for det meste være aktuelt om sommeren, da dyrene går ute på beite. Her blir gjødsel nedbrutt aerobt, og lite metan blir produsert. Metan-utslipp fra kyr på beite er bare ca 1 % av metan som dannes i anaerobt gjødsellager (Johnson et al., 2000). Det bør derfor beregnes hvor mye reduksjon av klimagasser man kan oppnå ved å øke beitesesongen og sette krav til beitebruk for alle husdyrarter i Norge.

Energiforbruk generelt

Energiforbruket i landbruket er et stort problem, ikke bare med tanke på produksjon av kunstgjødsel og sprøytemidler, men også maskiner, rundballeplast, bygningsmaterialer, energi brukt i daglig drift av driftsbygninger etc. Vi etterlyser forskning og tiltak for å redusere energiforbruket, for eksempel premiering for bruk av små traktorer (noe som også er gunstig for jorda) og tilpasset teknologi, energivennlig oppvarming av driftsbygninger etc.

Oppsummering

Oikos oppfatter det viktigste bidraget som landbruket kan gjøre for å redusere drivhusgassene CO₂, N₂O og CH₄, er å legge til rette for et mindre nitrogen-intensivt landbruk med lavere husdyrtetthet, og se dette i sammenheng med lavere kjøttforbruk på landsbasis. Dette er elementer som økologisk landbruk bidrar aktivt til.

Til slutt vil Oikos støtte arbeidet som gjøres med sektorvise klimahandlingsplaner og en helhetlig plan for å redusere klimagassene fra det norske samfunnet. Vi mener Regjeringen og Stortinget bør sette høye mål for reduksjon av klimagassutslipp, og vise klart ansvar for at vi ikke får irreversible prosesser i naturen som følge av for høye klimagassutslipp.

Med vennlig hilsen

.....
Aage S. Holm (Sign.)
Faglig rådgiver
Oikos – Økologisk Landslag

Vedlegg: Innspill til "Sektorvise klimahandlingsplaner – jordbruk" fra Oikos

Sektorvise Klimahandlingsplaner – jordbruk.

Innspill fra Oikos – Økologisk Landslag åpent møte 23. november 2006

I følge Lavslippsutvalgets NOU "Et klimavennlig Norge" står jordbruket for klimautslipp tilsvarende 4.5 Mt CO₂ ekvivalenter. Dette er nesten like mye som går til oppvarming, litt mer enn det som går til transport på sjø. Likevel er det få tiltak innenfor jordbrukssektoren for å nå klimamålsettingen. Dette er et paradoks for oss som er opptatt av et miljøvennlig landbruk.

Transport

En grunn til dette kan være at flere av klimautslippene knyttet til landbruk i dag ligger under andre sektorer, som f.eks transport. Det er åpenbart at handel med mat i dag er en viktig bidragsyter til utslipp av klimagasser fra transportsektoren. F.eks har antallet tonnkilometer knyttet til næringsmidler i Norge blitt doblet på 10 år. Dette henger sammen med den strukturutviklingen som skjer i næringen og som har vært en konsekvens av presset om billig mat.

Prosessindustrien

Også i prosessindustrien produseres det innsatsfaktorer til landbruket som bidrar til klimautslipp. Det er ikke fullgode tall på utslipp av klimagasser fra kunstgjødselproduksjon, men energiforbruket er betydelig. Det er anslått at 40 –60% av energiforbruket i landbruket er knyttet opp til produksjonen av kunstgjødsel (Bøcmann 1991). Det er beregnet at 1.2% av verdens totale energiforbruk er kommet fra kunstgjødselproduksjonen (Kongshaug 2003). Statens forurensningstilsyn har beregnet at Hydro Agri Porsgrunn alene står for 60% av lystgassutslippene fra norsk industri. Konklusjonen er at produksjonen av kunstgjødsel alene bidrar med vesentlige utslipp av klimagasser. Også produksjonen av sprøytemidler bidrar til utslipp av klimagasser.

I dag er det 2500 økologisk bønder i Norge som klarer seg uten kunstgjødsel og sprøytemidler og økologiske mat er den raskest voksende mattrenden på verdensbasis. Klimagevinstene knyttet til industrisektoren alene bør være gode argumenter for en landbrukspolitikk med en matproduksjon uten kunstgjødsel og sprøytemidler som innsatsfaktor.

Jordbruket

Metan, nitroser gasser og karbondioksid utgjør de viktigste delene av klimagassutslipp fra jordbruket, lystgass og metan som viktigste i norsk sammenheng. Mens metanutslipp henger sammen med husdyrantall, har jordbruket store muligheter til å redusere utslippene av lystgass og CO₂ og samtidig sørge for en lagring av karbon og nitrogen i jord og plantemasse. Et vesentlig poeng er å opprettholde jordfruktbarhet og jordmikrobiologisk biomasse. Innholdet av organisk materiale i jordbruksjord er imidlertid blitt sterkt redusert i flere land de siste årene. Dette henger sterkt sammen med driftsform. En britisk undersøkelse viser en halvering av organisk materiale de siste 20 årene (Pretty 2001). Gjennomgang av europeisk forskning viser at utslipp av klimagasser per arealenhet ved økologisk drift er betydelig lavere enn ved konvensjonell drift. Dette henger sammen med at man i økologisk drift bestreber en næringsbalanse og at økt innhold av organisk materiale holder på næringsstoffene.

Det er derfor all grunn til å se bruken av land og driftsmetode i sammenheng med klimapolitikk og kvotesystem. En klimavennlig jordbrukspolitikk, bør vektlegge driftsformer som fremmer organisk materiale i jorda, og premierer dette. I klimapolitikken kan dette komme til uttrykk gjennom at landbruksområder med økologiske driftssystem der organisk materiale og binder opp CO2 og lystgass, utløser kreditter. I jordbrukspolitikken bør økologisk drift oppfattes som et miljøvirkemiddel også knyttet til klima. Dette bør sees på som et klimagrep ikke bare innenfor jordbrukssektoren, men også innenfor prosessindustrien. Tilstedeværelsen av stadig flere økologiske bønder, vitner om at en matproduksjon uten kunstgjødsel og sprøytemidler er mulig. Nedtrappingen av produksjonen av disse innsatsfaktorene vil gi klimagevinster.

Forbruket

Metan stammer fra husdyrproduksjonen, særlig storfe og sau (dette er drøvtyggere som ikke nyttegjør seg så godt av kraftforet som f.eks. gris og fjørfe). Metanutslipp henger derfor også sammen med kjøttforbruk og at vi forer opp drøvtyggere på kraftfor. Tall fra Fremtiden i våre hender viser at nordmenns kjøttforbruk har økt fra 54 kilo i 1989 til 75 kilo i 2005. Dette tilsvarer i følge Fremtiden i våre hender, klimautslipp tilsvarende 160 000 privatbiler. De hevder også klimautslipp knyttet til produksjonen av 1 kilo kjøttdeig er like store som fra 10 liter bensin.

Mat er en av de forbruksvarene det er lett å gjøre noe med som forbruker. Kanskje lettere en bilbruk. Det er også slik at dette er et felt hvor god helse og godt miljø henger sammen. Ved å spise lavere på næringskjeden bidrar du ikke bare til et bedre miljø, men du reduserer også risikoen for å få en av de livsstilssykdommene forbruket av mye animalsk fett og feil diett fører med seg.

I denne sammenheng er det da et paradoks at det ikke er et bedre samarbeid mellom miljø- og helsemyndigheter og de råd som gis for bærekraftig livsstil og et godt kosthold. Utkastet til nye nasjonale kostholdsplaner berørte ikke miljøaspektet. Min oppfordring til ministeren er at dersom hun ønsker å endre folks forbruksvaner slik at hver enkelt av oss kan ta et større ansvar for vårt klima, bør hun koble dette opp mot helse og kosthold. Gi oss råd om å spise mer økologisk mat og mindre kjøtt. Dette vil gjøre en forskjell. Og sørg for at det offentlige går foran som et godt eksempel.

Per Christian Rålm (Sign)
Daglig leder
Oikos – Økologisk Landslag